

Ա Ն Մ Ե Ղ Պ Ա Տ Ր Ա Ն Ք

Ինչո՞ւ կուլաս, անո՞ւշ մայրիկ,
 Ի՞նչ եղաւ քեզ, ինչո՞ւ համար
 Այդպէս արցունք Թափես լուիկ
 եւ հառաչես դու անդադար...

Օննիկն հանդարտ կը քնանայ,
 Աչքն ու բերա՛նք կիսաբաց,
 Մի՛ լար մայրիկ, չըլայ Թէ՛ նա
 Շո՛ւտ արթննայ՝ ձայնէդ վախցած:

Մի՛ համբուրեր այդպէս ուժգին:
 Թու՞ն եւ այտերն իւր կըլորիկ:

Սամսոն

Որ չը նեղուի սիրտը կրկին
 եւ կանչուըռտէ՛, սիրուն մայրիկ:

— Ո՞ւր է հայրիկս, մի՞նեց չորս դին.
 Պիտի չը գայ՝ — Գունըս եկաւ,
 Երթա՛նք, մանե՛նք մեր անկողին,
 Քո՛ւ ալ քունըդ եկաւ հարկաւ:

Երթա՛նք, մայրիկ, առաւօտուն,
 Մենէ՛ առաջ, մեղմ, հանդարտիկ
 Արթննալով Օննիկ ժպտուն,
 Խո՞ծովախօս, կանչէ, « Մայրիկ » ...:

ԱԻԵՏԻՍ Կ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԼԱՊՏԵՐԸ

(Շառուակուրիւն նախորդ քիւէն)

Ձմեռը վերջացաւ : Ամրան եղանակին մէջ ենք : Բիւէռօն ինքզինքը հանգիստ կը գտնէ և ընտանիքն աւելի զուարթ և երջանիկ է : Առաւօտէն մինչեւ երեկոյ տղայք մարգագետիններու մէջ կ'խաղան : Երբեմն անտառ կ'երթան ելակ փնտռելու համար : Շառլ մէկ ձեռքովը փափրկեց և զգուշացուց և ասորի վրէժնէ իր միւստիկը կողովը բռնած է ուր պիտի դնէ ըրած քաղը :

Ժիւլ հազիւ կը քայլէ : Մացառներուն կը կառչի և կանգ կ'առնու , բայց Շառլ ամենամեծ խնամքով մը հոգ կը տանի որ չխցնայ իւր պզտիկ եղբայրը :

Անտառին մէջ , շատ ելակներ կը ժողվեն . մարգագետինին մէջ ծաղիկներ կը քաղեն , վերադարձին Ժիւլ իր հետ կը բերէ սպիտակ մարգարտածաղիկունք , կարմիր կակաչներու գեղեցիկ փունջ մը : Իւր փոքրիկ այտերն կարմրեցած են , իւր սիրուն աչերն կը փայլին և իւր շրթունքները սեւցած են կերած ելակին պատճառաւ : Կարծես ուրախութիւն կը շնչէ :

Անտոփոր յանդգնութեամբ մը կը փորձէ լեռնակէ մը վեր ելնել և ահա ինքզինքը կը գտնէ ահեղ լեռնագունդի մը վրայ . կը հեծեծէ , կը շնչէ , շնչատապաւ է : Բայց եղբայրն զինք վեր կը հանէ , և ահա գագաթին վրայ կը գտնուի զուարթ և յաղթական :

Իրենց բնակարանը վերադարձած են : Ծառի մը հովանւոյն ներքեւ կը նստին և իրենց հօրը կ'սպասեն :

Շառլ ծաղիկներէն փունջեր կը կապէ , աքաղաղի ձայներ կը հանէ , խնդացնելու համար սլզտիկ Ժիւլը :

Անտառին մէջ երջանիկ էին . բայց

հիմա աւելի զուարթ են երբ ինքզինքնին դաւարեաց վրայ կը գտնեն :

Արեգակը սաստիկ տաք է , և ագռաւն իսկ որ տնակին վրայ կը հանգչի , կտուցը բացած և թեւերը տարածած է կարենալ շնչելու համար :

Միայն արագաթօղ ծիծեռնակները չեն երկնչիր ջերմութենէն : Կ'երգեն իրենց սիրուն ճուռոգիւններն . կը թռչտին ճամբուն ամէն կողմը , կտուցնին բանալով միջատները կ'լեւու համար , և վերջապէս յողնած վայրկեան մը կանգ կ'առնուն հեռագրի գծերուն վրայ՝ վերըստին նոր խանդով մը թռչտելու համար :

— Տես Ժիւլ , աւաթիկ հայրդ , բաւ Շառլ , և նեախ մը նման իւր հօրը կողմէ մը կը սլանայ :

Ժիւլ ևս ոտքի կ'ենէ , կուզէ նմանիլ իւր մեծ եղբորը , բայց հազիւ կրնայ հետեւիլ նմա , այն ատեն կանգ կ'առնու , պռաւով և բարկութեամբ արտասուելից աչերը կը սրբէ փոքրիկ մատներով , մինչդեռ թեթեւ հոգի մը կը ցրուէ իւր մաղերն կտաւի նման ուրրուն և մետաքսի նման նուրբ :

Հայրը կը հասնի և կը նախատէ Շառլ այսպէս փոքրիկ Ժիւլն լքած ըլլալուն պատճառաւ :

Գլխարկը գլխէն կը հանէ և տղայոց հետ կը նստի հովանւոյն ներքեւ : Պահտականին դէմքը կարմրեցած և քրտնաթոր է :

— Ե՛ , Շառլ , բաւ Բիւէռօն , մեզի խմելիք բեր :

Շառլ մրգօղի գտնելու կ'երթայ և սափոր մը այս հեղանիւթէն լի կը բերէ : Հայրը կը խմէ , տղայքն ևս կը խմեն , տաքցած են և ստատիկ ծարաւ են :

Հազիւ թէ Բիւէռօն վայրկեան մը

հանգիստ առած է երբ հեռուէն, երկայն ճանապարհին ծայրը կը տեսնուի թեթեւ ծուխ մը, և ապա կը լսուի վայրաշարժի մը սուլելն։ Աւասիկ չողեկաւքն։ Պէտք է ճամբուն եղերքը երթալ հանդիպելու համար նմա։

Բիէռուօն մէջքէն կը հանէ կանանչ դրօշակը, և իւր տնակին առջեւ կը

նու եղբայրն և երկուքն ալ կը բռնեն դրօշակն կառախումբին սպասելով։

Եւ աւասիկ կ'երեւի և կը մերձենայ այնքան արագ։ Ճանապարհորդք վախօններէն դուրս կը հային և կը ծիծաղին երկու տղեկները տեսնելով։

— Ի՞նչ սիրուն պահապաններ, կ'ըսեն, կառախումբին մէջէն։ Եւ երկու

կենայ ճամբուն մօտ։

— Հայր, կ'ըսէ Շառլ, տուր ինձ դրօշակն ես կը բռնեմ, յագնած ևս դու։

Բայց ժիւլ ևս կը վախճարի դրօշակը բռնել և փոքրիկ ձեռները դէպ ի նա կ'երկնցնէ։

Հայրը իր տղեկին կուտայ այն ասէն դրօշակը։ Շառլ իր բազկացը մէջ կ'առ-

երեք վայրկեանէն կառախումբը անյայտ կը լինի։

Բիէռուօն կը դրկէ իւր փոքրիկ մանչը։

— Քաջ ես ժիւլ, կ'ըսէ նմա, հիմակուրնէ կ'օգնես հօրդ։

— Ես քաջ չեմ, կը հարցնէ Շառլ, փոքրիկ ժիւլին ես օգնեցի...

— Մի՛ պարծենար, կ'ըսէ հայրն : Պատրաստէ՛ս ինչ որ անհրաժեշտ է ճաշին և քաջ տղայ մը պիտի ըլլաս :

— Անմիջապէ՛ս, հայր, կը պատասխանէ Շառլ, որ կը փութայ կատարել իւր խոհարարի պաշտօնն :

Եւ վայրկեանէ մը վերջ հայրն և երկու տղայք սեղանին առջեւ նստած իրենց ճաշը կ'ընէին :

Բիէռօն կը նեղանար իւր էլիզ աղջկան բացակայութեան համար : Կը ցաւէր որ իր զաւակները մօր մը համբոյրներէն և գլուանքներէն զուրկ մնացած էին : Սրտի ծայրայեղ յուզմամբ մը ամեն ատեն կը յիշէր իւր զաւակաց որբ լինելն :

Որովցէ էլիզը իւր քով կանչէ : Տասն և ինն տարեկան աղջիկ մ'էր, համեստ, իմաստուն, քաջ կարող և աշխատող : Կրնար երկու մանջերուն կարգաւ սորվեցնել և անոնց մայր լինել :

Էլիզ եկաւ : Ինչ սիրուն աղջիկ : Թէպէտ կարճահասակ, բայց ըստ բաւականի կորովի, այտերը փայլուն, աչերը՝ երկնից նման կապոյտ, մազերն՝ ոսկեղօծ և գանգուր : Բոլոր իւր դէմքը զուարթութիւն կը բուրէ : Շառլ եւ Ժիւլ երկար ատենէ ի վեր զինք կը սիրէին, բայց իրենց սէրը հիմա՝ աւելի սատուիկ է :

Բիէռօն երջանիկ է էլիզին գալովը : Կը հիանայ իր դեղանի աղջկան վրայ, կը ծպտի նմա զուարթութեամբ, կը համբուրէ զնա գոհութեամբ :

Ամեն բան զուարթ է անակին մէջ : Ամէն բան մաքուր : Օդն աւելի զուտ է, այլ ևս չես զգար ճարպին, սչխարին մարմին և ոտիւն հասն որպէս երբեմն, ամեն ինչ կարգին, առանին աւարկայները կարգաւորեալ են : Պատուհանին վրայ էլիզ դրած է ծաղկի թա-

ղարներ սրբ աղքատիկ տնակին մթնոլորտը խնկաբոյր կը գործեն :

Էլիզ շատ կը սիրէ իւր երկու եղբայրներն : անոնց հետ ամբողջ ցերեկը կը խաղայ, պտոյտի կը տանի և կը բացատրէ այն բաները զորս չեն հասկնար :

Շառլ ծնեացը վրայ կ'աւանու մատենիկ մը և բարձրաձայն կը կարգայ : Օրիորդը կը սրբագրէ սխալներն : Իսկ Ժիւլ իւր խաղերով կ'ընկերաջայ եզրօրն, աւազին վրայ պարտէլ մը դժած է ծաւերով և տունկերով ի միասին : Երբեմն ականջ կը դնէ իր եղբոր դասին իրեւ թէ անոր կարգացած էն բան մը կը հասկնայ ինք :

Եւ երեկոյն կը մերձենայ :

Բիէռօն իր ընտանեաց հետ ճաշելէն վերջը, ճանապարհին վրայ կ'երթայ : Տղայք ննջելու կը պատրաստուին : Արդէն փոքրիկ Ժիւլ սկսած է յօրանջել և արտեւանուքն կ'սկսին գոցուիլ : Էլիզ իր եղբոր անկողինը պատրաստած է իսկ Շառլ որ մեծն է, տասն և մէկ տարեկան, իր ձեռք պատրաստած է անկողինը :

Էլիզ իւր եղբայրները կը համբուրէ : Երջանիկ են և խաղաղ կը ննջեն :

Տակաւին ժամանակն ուշ չէ :

Էլիզ սեղանին առջեւ կը նստի և կը շարունակէ իւր կարը : Սեղանին վրայ դրուած է լապտեր մը որ պայծառ լոյս կ'արձակէ : Կը տեսնէ որ լոյսը աղբյուր նեղութիւն կուտայ, անոնց և լապտերին մէջ տեղ չալ մը կ'տարածէ աթոռակի մը մ'ըջալ : Այդ պաշտպանութեան ներքև այնուհետեւ կրնան հանգիստ ննջել :

Տնակին մէջ ամէն ինչ հանգարտ և լռին է : Միայն գորտը պարտէլին խորէն լսելի կ'ընէ իր միօրինակ ճիչն և ճօճանակին կանոնաւոր բիբ-բաֆն կը լսուի :

Էլիզ վերջացուցած է իւր եղբարց պլուզներն և իւր հօր կարմիր ֆլանելէ երկայն չափիկը : Մերձակայ գիւղակին տօնը տեղի պիտի ունենայ և աղայք անհամբերութեամբ այդ երանաւէտ աւուր կ'սպասեն :

Փոքրիկ սայլակ մը զիրենք տանելու եկած է մասնաւորաբար և տանելու Ռիւսսոնի փաղեմի բարեկամաց տունը :

Շառլ և ժիւլ իրենց նոր պլուզները հաղած են . Էլիզ ևս ամենէն գեղեցիկ հանդերձները գրած է : Հիւսած է իւր գեղեցիկ մազերը և կապած սիրուն կապուտակ ժապուէններով :

Մ. Գ. ՄՕՋԵԱՆ

(ՇՈՒՐԱՆԱԿԻԼԻ)

Յ Ո Ւ Շ Կ Ա Պ Ա Ր Ի Կ Ք

Նախնեաց ամենէն հաշակաւոր և զարմանալի գաղափարաց մին է յուշկապարիկներու գաղափարը :

Այս գաղափարն , որ ի սկզբան իրատանկատար էր Յունաց մէջ , քիչ քիչ մարմին առաւ , և գրեթէ նուարկուաց սխալանաց շնորհիւ՝ երկնքէն ի ծով այլաբանութենէն բնական պատմութեան մէջ իջաւ :

Սակայն քրիստոնէութեան սկիզբները բնախօսք , ի միջի այլոց Պլինիոս , չ'են ուզեր հաւատալ արիւտոններու և յուշկապարիկներու և կը փնտաեն թէ՛ ո՛ր կենդանիներն տեղի տուած են այս առասպելներուն :

Բայց միջին դարն որ առասպելներու սիրահար էր , զայս ալ ընդունեցաւ , ի բաց վանեց ինչ որ կրնար քիչ չաաւցս տալ անոր և բոլոր արեւմտեան ազգերն յուշկապարիկներ ունեցան :

Պօսանիոս՝ տրիտոնը նկարագրելով , կ'ըսէ թէ ջրային խոտերէ մազեր ունի ,

մարմինը ծածկուած է փոքրիկ և կարծր թեփերով , ախանջին ետեւը ծակեր կան , քիթն սովորական , բերանը լայն , ախոյաները մեր ախոյաներուն պէս , աչքերը կանաչ , ձեռքերն նեղ և սրունքները դլիխնի պոչի ձեւ :

Յուշկապարիկներու աւանդութիւնն միայն արեւմտեան ազգաց յատուկ է՛ : Արեւելանք ալ զանազան կարծիքներ ունէին այս մասին :

Ալեքսանդրէն կ'ըսէ թէ արարացիք կը հաւատան որ տեսակ մը մարդ կայ , որ միշտ ջայլամներու վրայ հեծած է և անոր հետ մէկ մարմին կը կազմէ :

Միջին դարու հեղինակները մի առ մի ցոյց կուտան յուշկապարիկներու երեւոյթները :

Թէօօօր տը կազա Պէլոպոնէսի մէջ շատ մը յուշկապարիկներ տեսեր է , աւագի վրայ նետուած : Նոցա մին ջուրը զրեր է և յուշկապարիկը անմիջապէս փախեր է :

Այսպէս շատ օրինակներ կրնանք յառաջ բերել , բայց նոցա և ոչ մին գիտական արժանիք մ'ունի , վասն զի բնաւ նկարագրութիւն կամ աղացոյց չ'կայ :

Վէնսան տը Պօլէ կ'ըսէ թէ , յուշկապարիկներէն աղատելու համար , պարապ սրուակներ նետելու է ծովը , յուշկապարիկն անոր ետեւէն վազելով՝ կարելի կ'ըլլայ փախչիլ :

Ամսթէրտամի մէջ Վան ասէր Սթէլի հրատարակած մէկ գրքին մէջ կայ յուշկապարիկ մը , զոր զծած է Սամուէլ Ֆալլուր , և որու առի դրուած է հետեւեալ անուր առասպելն :

« Յուշկապարիկի նման հրէչ մը , որ բանուեցաւ Պօրնէ կղզւոյն եզերքն , Ամպուանի նահանգին մէջ : 5) Բթամառ երկայնութիւն ունէր , և օձածուկի մը

չափ հաստ էր : Չորս օր և եօթը ժամ
ապրեցաւ ցամաքի վրայ ջրով լեցուն
տաշտի մը մէջ : Երբեմն մուկի նման ա-
ղաղակներ կ'արձկէր : Բնաւ բան չկե-
րաւ , թէ և զանազան ձուկեր , խեցե-
մորթներ , խեչափառներ , խեցդետին ,
ներ և այլն տուին իրեն : Մեռնելէն ետ-
քը տաշտին մէջ կատուի աղտեղութեան
նման աղտեղութիւններ գտան :

Ասի տեղի ունեցած է 1718ին : 1735
ին ալ , մենէ գրեթէ մէկուկէս դար ա-

վերջապէս կը ներէ անոնց :

1430ին , ողողումէ մը ետք , Հօլան-
տացի աղջկունք նաւակով Բէրմընտ
երթալով , կիսովին թաղուած կին մը
գտան , զայն առին , լուացին և գիւղ
տարին : Դիւրաւ սորվեցաւ մանել , խաչ
հանել , հազուիլ , բայց անկարելի ե-
ղաւ խօսեցնել զինք : Մենք կը կար-
ծենք թէ ասի խեղճ խուլ-համր մ'էր ,
զոր լքած էին , բայց այն ժամանակ
յու չկապարիկ կարծուեցաւ :

Տրիսօն (Շօրի մէկ պատկերին համաձայն)

ռաջ , գիտնականն Մայէէ ի մի կը հա-
ւաքէր շատ մը յուշկապարիկներու ա-
ւանդութիւններ և ոչ թէ միայն ա-
նոնց գոյութեանը կը հաւատար , այլ և
կը կարծէր թէ նոքա եղած ըլլան մար-
դոց նախկին տիպն :

Աւմանիացիք կը կարծեն թէ յուշկա-
պարիկներն անմահ են , բայց ի պատիժ
իրենց մէկ յանցանաց , դատաւարտուած
են երկար առեւն տառապելու : Սակայն
եթէ բարի կեանք վարեն , Աստուած

Բոլոր այս առաստելներու պատճառն
այն է որ , ծովային կենդանիներ կան ,
որք շատ կը նմանին մարդու :

Ձենք ուղեր խօսիլ հոս այն շինծու
յուշկապարիկներուն վրայ , զորս վար-
պետ շահադէտներ կրցած են դիւրա-
հաւան ժողովրդոց կլլեցնել : Օրինակի
համար , անգլիացի ձկնորս մը , կապիկ
մը մարմնոյն վերին մասը խոշոր ձուկի
մը ստորին մասին միացնելով , կեղծ
յուշկապարիկ մը շինեց : Զանազան մա-

սերը այնպիսի վարպետութեամբ մը միացած էին որ դժուարին էր խաբէութիւնն երևան հանել: Ձկնորսն ստակով ցոյց կուտար զայն:

Հաւանական է որ Լէյտի թանգարանին հաշտուոր յուշկապարիկն, որ ցայսօր կեցած է, նմանօրինակ խաբէութիւն մ'ըլլայ: Հետաքրքիրներն խորելու համար գործածած են նաև կամարածուկ ըստած գարշկի ձկան չոր մորթն: Նորա վզին թեւերն մարդու

կըր է, աչերը մեծ ու վերօք, ականջները խիստ փոքր, բերին շուրջը պէտքեր, վիզն բարեձեւ: Բաց ի դէմքերնուն, նոցա մարմինն ամբողջ ծածկուած է կարճ ու կարծր ստեով մը. նոքա ոչ թեւ ունին, ոչ սրունք, միայն մարմիննուն փակած ոտքեր ու ձեռքեր:

Փո'րերու ու զեղն ու զգայարանները չատ ծաւալած են. նոքա ընտանեբար կ'սպրին և բազմածին են: Հազուադիւտ է որ արու մը առ նուազն 3-4 էջ չու-

Վան տէր Սթէլի յուշկապարիկն

ձեռքի փոխած են, և պէտք է խոտովանիլ թէ հարեւանցի նայող մը կըրնար մարդկային անդամներ կարծել զանոնք:

Անցնինք այժմ փոկ կամ ծովակով ըսուած կենդանոյն: Ամեն մարդ զիտէ թէ այս կենդանին միւս մասկեր կաթընտուներէն կը տարբերի իւր կարճ ու տափակ ոտքերովն, սրբ ցամաքին վրայ սողալու միայն կրնան գործածուիլ, բայց լողալու խիստ յարմար են:

Նոցա գլուխն մարդու գլխու նման

նենայ, զորս քաջաբար կը պաշտպանէ:

Իսպէս երկակենցաղ ըլլալով, կը սիրեն լողալ և ջրոյ մէջ միայն կ'ուզեն սնունդ առնել: Երկչոտ ու անվնաս են, երբեմն հետաքրքրութեամբ մտնոյնէրուն ետեւէն կ'երթան և անուշութեամբ նաւարկուաց կը նային. Լողացած ատեննին կը խաղան և մարմիննին ջուրէն դուրս կը հանեն:

Մնացեալն նեհեւեալ թուով

ՈՍՏԱՅՆԱՆԿ ԹՈՉՈՒՆՆ

Առաջին անգամ որ տեսնէք ոստայնանկ թռչնոյն բոյնը, դժուարաւ պիտի հաւատաք թռչնոյ մը դործը լինելը: Այդ բոյնը իւր ձեւովն, իւր երեւոյթովն ու յատկութիւններովը կը հաստատէ այն զեղեցիկ կարողութիւնը զոր ոստայնանկ թռչունն ունի հիւսելու համար իւր հրաշալի բնակարանը: Տեսակ մը խողովակ է մէկ մէկը երկայնութեամբ, սրածայր, վերի կողմէն զոյ, իսկ ստորին կողմը՝ ուռած, լայն և բաց: Այդ քոսակի կամ պարկի ձեւ բնակարանը, բաղմամբ խորշերէ բաղկացեալ չոր խոտէ հիւսուած է, ամեն կողմէ խաչաձեւ զիրար կտրած, իրարու մէջ անցուած: Ուռած մասերն, երկու կամ երեք, և երբեմն մինչեւ հինգ հաս որ թռչնիկին սենեակներն են, նեղ եւ երկայն մասերն այն նրբանցքներն են որք կը հաղորդակցին սենեկաց հետ:

Այս բոյնը կախուած է ամենաբարձր ծառոց ճիւղերէն, օրինակի համար հնդկի թզենին, առ կախ կը մնայ այսպէս օդին մէջ, և իւր գիրքն, բերանը որ վարի կողման վրայ կը նայի, զինքը անմատչելի կ'ընեն օձերու և գիշատիչ թռչուններու: Ճարտարապետութեան ընծայած ամեն յատկութիւններովն օժտուած այս բոյնը որ փափկութեան եւ ճաշակի հրաշակերտ մ'է:

Թռչունք բնազդաբար կը հիւսեն իրենց բոյնը. երբ աւարտի, էգը ներս կը մտնէ իւր ձուերը ածելու համար: Յայնժամ արուն կուգայ թառիլ բոյնին վրայ և երգել: Ուրիշ յատկութիւն մը ևս ունին այս տեսակ բոյներն. ներքնակողմն կը գտնուի կայծուրիկներ, որք բոյնին կողերուն վրայ փակցուած են թաց հողի միջոցաւ. Հնդկաստանի

մէջ ուր այնքան մեծ է ոստայնանկ թռչնոց թիւը, ժողովուրդը կը նկատէ այդ կայծուրիկներն կանթեղներ՝ որոց միջոցաւ արուն կ'առաջնորդուի մթութեան մէջէն, էգին բնակարանը: Թերեւս այդ կայծուրիկներն աւելի սընունդ մ'են թռչնիկին համար քան լուսաւորման եղանակ մը: Գալով բոյներու մէջ կայծուրիկներու ներկայութեան տարակուսական չթուիր բնաւ մեղ: Այս մասին, Անգղիացոց մը վկայութիւնը կարժէ գիտնալ որ երկար ժամանակ Հնդկաստանի մէջ բնակած է:

« Փափաքելով ժողովրդային այդ կարծիքին վրայ տեղեկութիւններ առնուլ և խմանալ թէ՛ իրական է. հեհեաեալ միջոցին դիմեցի. գիտէի թէ՛ ոստայնանկ թռչունները կէս օրուան ժամը չորսի միջոցները իրենց բոյնէն կը հեռանան, ուստի և բոյնին մօտ մէկը դրի որպէս զի թռչնոց վերադարձը արգիլէ և ես կարենամ անվտանգ մօտենալ բոյնին: Բայի, և զուսայ մէջը կայծուրիկ մը: Միջառը գտնուած տեղէն հանցի և մեկնեցայ: Յաջորդ օրը, վերստին գնացի և տեսայ որ բոյնին մէջ ուրիշ կայծուրիկ մը եկած էր. աւելի փոքր, միւսնոյն կէտին վրայ: Ուրիշ երեք բոյներու վրայ ալ միւսնոյն փորձը կատարեցի և նոյն արդիւնքները ստացայ: »

Այս վկայութենէն կը հասկցուի թէ՛ ժողովրդային կարծիքն ամենէն աւելի ճշգրտոյնն է, որովհետեւ եթէ թռչնիկը իւր անդեան համար կ'որոտայ, ինչո՞ւ համար իւր բոյնին կը փակցնէ: Ոստայնանկ թռչունն ա՛յն թռչուններէն է որք երբէք իրենց բոյնը չեն թողուր արեւակին մայր մանելէն վերջ. լոյսէն մեծ հաճոյք կ'ըգայ, և գիշերը ծառոց վրայ վրայ երբէք տեսնուած չէ ոստայնանկ թռչուն մը, այլ կանուխէ կէկ իւր բնակարանը վերադարձող պարկեշտ գործաւորի մը նման իւր բոյնը կը դառնայ:

Այս եղանակաւ բոյներ հիւսելու կա-

բողբոթիւնը ժառանգական է ոստայ-
նանկ թռչնոց, որք ի բնէ օժտուած են

երբէք չ'ենք դադրիր հիանալէ, և որք
փայլուն ապացոյց մ'են այն հզօր կա-

այնքան նուրբ ճաշակաւ մը յօրինելու
գեղեցիկ բնակարաններ, որոց վրայ

բողբոթեան, որ պարգեւած է ամեն
կենդանեաց :

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՈԶԵԱՆ

Մ Ա Ն Ո Ւ Կ Ն

անուկն է սկիզբ հանուր մարդկութեան ,
 եւ ընկերութեան կապն է նախնական .

Երբ արտասանէ իր նախկին ճիշ լաց
 Ընդ որ խառնեալ է իւր սէր անկասկած :

Նա յորժամ նայի յայսկոյս եւ յայնկոյս ,
 Իւր ժպիտ եւ գեղ խոստանան ի՛նչ յոյս .
 Նախ զքօսանք է իր ճակատագիր ,
 Ապա թափել քիրս եւ գործել զերկիր :

Շարժո՛ւմ , սա է իւր առաջին կոչում ,
 Շարժումն է մանկան կեանք եւ զօրութիւն .
 Իւր որորանն է նախկին շարժման վայր ,
 Շարժելով մտնէ յորորոցէ յաշխարհ :

Մանկատած դրան , հանգիստ վայր մանկան ,
 Որ պահէ յոյսեր լի ուրախութեան .
 Հանգոյն պարտիզի ուր վարդեր փթեմին ,
 Մատաղ էակներ պարծանք ծնօղին :

Մանո՛ւկ , դու խորհէ կոչումն քո վսեմ ,
 Որ չքնաղ յոյսեր յար քեզ սպասեն .
 Զի ես ընտանեաց մխիթարութիւն ,
 Ապա ազգութեան խնդում եւ ցնծումն :

Փափաք մ'ապագայ վեհ շարժառիթ ,
 Մղէ զքեզ յառաջ ուսման սուրբ սիրով ,
 Որ թերեւս լինիս ճարտար հուետոր
 Մութ շաւղաց սփռել քո լոյս զօրաւոր :

Որպէս զի հասնիս սոյն ասպարէզին ,
Պարտիս յար գործել յուսման պարտիզին ,
Զի փափուկ մտքերն անդ գործեն միայն .
Հաճոյս պատճառեն աշխարհի համայն :

Ո՛վ , վսյր ծաղկալի որ միշտ գրաւես ,
Նորահաս մտքերն վաղ ընդ փոյթ առ քեզ :
Երփներանգ ծաղկամբք պճնես զնոսա ,
Հիւսես ճակատաց բիւր պսակ դափնեայ :

Այլ բիւր երանի այն ազնիւ մանկանց ,
Որ ցանկան գտնել այն փառաւոր գանձ .
Յարատել գործեն , յուսով սպասեն ,
Մինչեւ հասանին այն կոչման վեմ :

ՕՐ. ԵՍՅԵՐ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

ՌԱԼԼԻՐ - ԲԷԲԸՐ

Անգղիոյ վարժարանաց մէջ ծանօթ
խաղ մ'է այս : Անգղիացի դպրոցականք
չափազանց կ'ախորժին այս խաղէն , որ

կարի առողջապահական մարզանք մ'է :
Կ'ուզենք մեր ընթերցողաց ծանօթացը-
նել , որպէս զի Անգղիոյ կլիմային տակ
ասորով աղայոց նման չարքաշ մեծնան
և հիւանդութիւններէ ազատ մնայ ի-
րենց մարմինը :

Խաղը կը կոչուի անգղիական ան-

ուամբ Ռալլի-բէբբը, որ կը նշանակէ թղթի որսորդութիւն: Խաղին մասնակցող տղայք երկու խումբի պիտի բաժնուին, որսական շուկան և նապաստակներն: Խաղը պիտի կատարուի երեք կամ չորս քիլոմէթր տարածութեան մը վերայ. գեղեցիկ գաշտագետնի կամ հովանաւոր ծառաստանի մը մէջ: Կայտարան մը պիտի սրջուի, որ ամենէն կարեւոր կէտն է և ասկից պիտի մեկնին որսական շուկան և նապաստակներն: Հսկայ ծառ մը, ճամբու մը անկիւնը, ագարակի մը դուռը կրնան կայարան ըլլալ: Նապաստակներն խաղին սկզբնաւորումէն առաջ իրենց մէջքէն պայուսակներ կը կախեն որք ինքն թղթի կտորներով: Երբ ժամանակը հասնի, որսի շուկանը հրամանը կուտան և նապաստակք խմբովին ճամբայ կ'ենեն կայարանէն իրենց ուզած ուղղութեամբ արշաւելու համար: Իրենց ճանապարհին գծին վրայ կը ձգեն թղթի կտորներն և եթէ ճարտար ու յաջողակ են, փոքր շրջանակի մը մէջ այնքան շրջաններ կ'ընեն և այնքան շեղակի արշաւանքներ կը կատարեն որ անկարելի կըլլայ այնուհետև իրենց հետքը գտնել: Նապաստակաց մեկնումէն որոշեալ ժամանակէ մը վերջ, օրինակի համար, 7—8 վայրկեան յետոյ, որսական շուկանը կը մեկնին կայարանէն հետեւելով թղթի կտորներուն որք կը ցուցնեն նապաստակներուն գնացքը: Արշաւաստյոյ կ'ընթանան ամեն կողմ, հետեւելով նշանակուած գծերուն, և եթէ յաջողակ են և բաւական յանդուգն, հակառակ այն դժուարութեանց զորս հարկաւ պիտի ներկայացնէ իրենց թղթի կտորներուն անկանոն բաշխումը գետնին վրայ, կրնան գտնել նապաստակն և անոր պարագայ պայուսակը վերադարձնել

ի կայարան. և այս խաղին միակ յաղթութիւնն կը լինի:

Խոհեմութիւն է խաղէն տասն և հինգ կամ քսան օր առաջ փոքրիկ արշաւանաց վարժութիւններ ընել սրտի բախմանց և զանազան նեղութեանց տուելու համար: Կը պատուիրենք խաղին մասնակցող տղայոց իրենց հետ ունենալ չափիկ մը և սրբիչ մը, իրենց քրտնած պահուն չորցնելու թաց մարմինը և ներքին չափիկը անմիջապէս փոխելու: Խաղի ժամանակ պէտք չէ կենալ հոգիի հոսանքներու ներքեւ և պաղ ու զովացուցիչ ըմպելիքներ գործածելէ զգուշանալու է, նոյնպէս խաղէն անմիջապէս վերջ կարեւոր է տան և հինգ կամ քսան վայրկեանի չափ առնուազն հանգիստ տունուլ. անոր համար ս'ըջափ օգտակար է եթէ խաղը տեղի ունենայ պանդոկի մը կամ ագարակի մը մերձակայքին:

Իսկ գալով այն դաշտագետնին ուր պիտի կատարուի խաղը, պէտք է որ ծածկուած ըլլայ մացառներով, ծառերու խումբերով, որպէս զի նապաստակք ծածկուելու տեղեր ունենան և մերթ երեւալով ու մերթ անյայտ լինելով տեսարանը ոգեւորեն:

Եւրոպոյ դպրոցականաց մէջ այս խաղն այնքան ընդհանրացած է և այնքան հոշակ հանած որ Ֆիզիքական կրթութեանց համալոգային ժողովն վերջին հսկա. ամուսն մէջ նուէրներ սահմանեց լուաղոյն նապաստակին և որսական շուն:

Մ. Գ. ՄՕՁԵԱՆ

ՀԱՄԱՐՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ Ի ՀԻՄՆԱՅԻՆ ԲԵՆԵՌ

ԵՐԿԻՐ ՓՐԱՆՍՈՒՍ ԺՕՁԷՓԻ

ԵՆ

Մ Ո Վ Ե Ո Ր - Զ Է Մ Պ Լ Ա Ի

ՊԼՈՒՆ Է.

Երկրորդ արշաւանք քաղկիդով. —
Ֆրանսիոյ հրումանդանն. — Հարաւային
Աւստրալիա. — Շրեթթըր հրումանդանն.
— Բաժանում.

(Շարունակութիւն 18 քիւէն).

Ճանապարհորդք՝ իրենց ամէն մէկ
քայլին ներքեւ կը գտնէին նորանոր
գիւտեր: Զախակողմն, նոր ծոց մը,
գիմացն երկու կղզեակներ: Բաեկոն
այդ կղզեաց երկրորդին վրայ ելած է
և սառցոյի աներեւակայելի գալտի մը
մէջ տեղ, հաստատեց թէ՛ Աւստրալիա նե-
ղուցը կը շարունակուի մինչ ցհարաւա-
յին խորութիւններն:

« Եթէ կարենայինք մոռնալ թէ՛
ինչպիսի հրաշալի անակնկալ եղանակաւ
մը Թէկէթօն մըլած էր բեւեռային
սառցոյցներուն մէջ, մեզ այնպէս կ'երե-
ւի թէ՛ բեւեռային ճամարիտ ճանապար-
հը կորսնցուցած պիտի լինէինք: Արդէն
ամէն ինչ կը վկայէ մեզ մօտալուս ջրա-
յին աւազանի մը գոյութիւնը: Բարե-
խառնութեան յանկարծական բարձրա-
ցումն, օդին խոնավութիւնն, երկնից
մթին գոյնն, թռչնոց յաճախակի թռի-
չքն ապացոյց մ'էին արդէն մեր յուսոյ
իրականացման: »

Ապրիլ 7 ին, զէրոյէն վար 16⁰ բարե-
խառնութեամբ, հասան Ռէյնլը կղզւոյն
հաւաւային ծայրն, Պէօրման հրումա-
նդանն, որ սահմանադրւած կը կազմէ
Զարլզ-Ալեքսանդր երկրին, յետոյ նոր

կղզեաց խումբի մը մէջէն անցնելէն
վերջը, որոշեցին առաջին անգամ լինե-
լով ելնել մի ուրիշ երկրի վրայ, որում
Իշխան Ռօսօն անունը տուին, ի պա-
տիւ Աւստրո-Հունգարիոյ գահաժա-
ռանգ իշխանին: Կարավանը թողուց
հարաւային Աւստրիոյ այդ ընդարձակ
երկիրն, ուղղելու համար յաջակողմն,
դէպ յայլ նեղուց մը, Ռօլինարն սրնս,
որոյ ծայրը կը կանգնէր նոր հրումա-
նդան մը, Պիւսա-բէթըր կոչուած: Եթէ
Բաեկոն 82⁰ ստորձանին վրայ հասնէր,
յաղթութեան առաջին մրցանակը չահած
պիտի լինէր այդ դժուարին ուղեւորու-
թեան մէջ:

« Ճշմարիտը խօսելով, կը դրէ Բաեկոն,
մեր կորովութիւնը չափազանց էր: Նա-
ւէն բաժնուէին ի վեր, օրը հինգ ժամ
միայն կը ննջէինք, մնացեալ ժամանակն
սաստիկ կը բացուէր, և զայն հանդար-
տեցնելու համար իբր կերակուր, ունէ-
լիք արջի միս միայն, որ շատերուն
վնաս կը պատճառէր: Ի՛նչ փոյթ, կանգ
առնելոյ վայրկեանն դեռ հասած չէ:
Ապրիլ 8 ին, հետեւաբար մեր շնչա-
պառ ճանապարհորդութիւնը կը շարու-
ակէինք բեւեռային սառցոյցներու մէջէն,
որ կ'ընծայէր մեզ այնքան տխուր և ա-
հաւոր տեսարաններէն մին հրաշալի բր-
նու թեան:

« Յրաու թիւնն 16⁰, Զ է, պայծառ ա-
րեգակն ակար է հալեցնելու սառցոյ-
ներն: Ամէն վայրկեան բալիսիրին հա-
մար ճամբայ բանալ հարկ է, և մենք
գիկզակտաճեւ կ'ընթանամք կողմնացու-
ցին օգնութեամբ:

« Դարձեալ արջ մը՝ որ մեր վրայ յար-
ձակելու սպառնալիքներ կ'ընէ, մենէ
300 քայլ հեռի: Յարձակում, և աւա-
սիկ գետին կ'ընայ գլխուն վրայ գնդա-
կի երեք հարուած ստացած: Իրեն ըով

կը ծօտենանք մորթելու համար : Այս անգամ մեր որսորդութիւնը անյաջող պիտի լինէր : Դանակի տուջին հարուածին , մոլեգին կերպիւ կը տնկէ իւր գըլուխն , կը բռնէ իւր զօրաւոր անդամներովն հրացանին բռնն և կը խլէ զայն իմ կորովի ձեռներէն :

« Կէս օրին , հարաւային լայնութեան 81⁰, 38 աստիճանայ վրայ կը գտնուէինք այն բարձրութեան վրայ՝ ուսկից Հայտանցած էր 1861ին , և սրովհետեւ կ'անգիտանայինք թէ Հալլ 1871 ին՝ 82⁰ աստիճանին վրայ ելած էր , այնպէս կարծեցինք թէ եզական պիտի լինէինք այս մասին բեւեռային աշխատութեանց տարեգրութեանց մէջ , և խիոյն պարզեցինք Աւստրո-Հունգարական դրօշն :

« Սառայցն հետզհետէ քառասկան երեւոյթ մը ստանալու վրայ էր , մեր ուղին միշտ կը շեղէր գծէն և մենք մատուցուած փոթորկէ մը սատարի կը վախնայինք : »

Ապրիլ 9 ին , կարավանը կը գտնուէր ի Ռալլիմսն-սքնս : Սոյն նեղուցին արեւմտեան կողմը կը գտնուէր Հօնէնլօնէ կղզին , որոյ հարաւային ծայրի հրուանդանին բարձունքէն , Բակէս ծովափուն դիտելով տեսարանն , որոշեց ժամանակի մը համար խումբէն բաժնուիլ : Ինք , Օռէլ , Չանինօվիշ , Քլօց և Թօնօսսի ու ժիւպինալ շուներն պիտի շարունակէին իրենց ճանապարհն դէպի հարաւային ծայրն : Հալլէր , Սիւսըշ և Լաքինօվիշ պիտի մնային Ծրռէօթըր հըրւանդանէն չհեռանալու , արջերուն դէմ լաւ պահպանութիւն մ'ընելու և իրենց գուլպաներն ու մուճակներն նորոգելու պայմանաւ : Եթէ տառն և հինգ օրէն վերջ չտեսնէին իրենց ընկերները , պարտաւոր էին վերադառնալ ի նաւ : Իրր կառավարիչ Հօնէնլօնէ կղզւոյն , Հալլէս

ընդունեց կողմնացոյց մը , ժամացոյց մը , և դեղերու աուփ մը , զայնս գործածելու անհրաժեշտ անդեկութիւններովն ի միասին :

—
ԳԼՈՒԽ Ը .

Ի հեռախաւսին ծայրն . — Միսէնսօրֆ ստունամսին . — Արկսօ . — Ֆիլիպի հրուանդանն . — Վերադարձ ի նաւ . — Արջի սրսորդութիւն :

Ապրիլ 10 ին , առաւօտեան դէմ , դէրօշն 15⁰ վար չորս ճանապարհորդք ճամբայ ելան : Թօնօսսի և ժիւպինալ շուներն բալխիբին լծեալ էին :

« Այդ ընտիր չորքոտանիներն , կ'ըսէ Բակէս , զարմանալի կորով և քաջութիւն յուցին և մեք մեծաւ մասամբ նոցա արիւթեան կը սպարտինք 82⁰ անցընելնիս :

« Խեղճ անասուններ , ո՛չ մի Հոմերոս պիտի երգէ նոցա խուղարկութիւններն , և սակայն արժանի են ներշնչելու ամբողջ բանաստեղծութիւն մը :

« Արդեօք աշխարհի վրայ կա՞յ աւելի զարհուրելի և ապերախտ աշխատութիւն մը քան քաշել բալխիբն բեւեռային սառայցներուն մէջ : Իրենց միտն մինչեւ ծուծերնին սառած է , և մատերնուն վրայ կայ երկու հարիւրորդամէթր թանձրութեամբ ձեան խաւ մը , իրենց կոկորդն ծարաւի է , անօթութիւնն իրենց աղեսոց մէջ տիրած է և իրենց վիրաւորեալ թաթերն արիւնալի ախօսներ կը դժեն ճանապարհին վրայ :

« Եւ երբ ցուրտը սատարի փչէ , կ'ըստիպուին մի քիչ կանգ առնուլ , և այն տեսն հարկ է զանոնք տեսնել՝ կարենալ հասկնալու համար իրենց կրած յոգնութիւններն : Մեր շուներն , որոց վրայ կը խօսիմ , արտաքոյ կարգի անա-

սուններ էին, կարելի չէ աստ յիշել իրենց հաւատարիմ ծառայութիւններն առանց ցաւելու իրենց տխուր վախճանի յիշատակին վրայ:

«Գրեթէ ամէնն ալ բացարձակ զօրութեամբ մը, կորովի մնային մինչև վայրկեանն այն տարափոխիկ հիւանդութեանց, որոց զոհ գնացին Հայսի և Քանի շուներն: Մինակ պակասութիւն մ'ունէին, բաց ի Թօռօսիէն, ամէնն ալ վարժ չէին բալխիր քաշելու. պէտք էր որ միշտ իրենց առջեւն տաջնարգ մ'ունենային արգիլելու համար զնոսա խոտորեցուցիչ ճամբուն մէջ չմտնելու, եթէ առանձին մնային, անգնդոց մէջ իյնալու հակամիտ էին:

«Լծման համար մասնաւոր հակալորութիւն մ'ունէին և խորամանկութիւններ ի գործ կը դնէին չկատարելու համար այդ պաշտօնն: Ամէն անգամ որ նոր ճամբորդութեան մը պատրաստութիւնը տեսնէին և բալխիրին նորոգութիւն, կրցածնուն շափ լաւագոյնս կը պահուրտէին չտեսնուելու համար. երբեմն գիշերէն կ'օգտուէին կտրելու համար իրենց կորովի ահաանքերով այն անիծեալ պարաններն, խորհրդանշան և գործի իրենց բազմաչարչար տառապանաց:»

Երբ ճանապարհորդք հասան իշխան Ռօտօլֆ Երկրին հարաւային արեւելեան հրուանդանն, Միտհէնաօրֆ սառնամանիկ սառնակոյտն կանգնեցաւ իւրեանց առջեւ իւր հսկայական հասակաւ: Ծընորհիւ թէ իրենց և թէ շանց միացեալ ճգանցն, յաջողեցան ելնել սառնակոյտին կատարը:

Վրանն հազիւ հաստատուած էր, երբ Քլօց եկաւ իմաց տալ ծովակալ Բաեէռի թէ՛ օտից վրայ ելած սաստիկ ուռեցք մը կ'արգիլէր իրեն աւելի բարձ-

րերն ելնել: Պէտք էր զայն յետամնաց գունդին վրանն զրկել ի հրուանդանն Շուէյթըրի, և ընդ հուպ անյայտ եղաւ սառոյցներուն լափերինթոսին մէջ:

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՈԶԵԱՆ

[Շարունակելի]

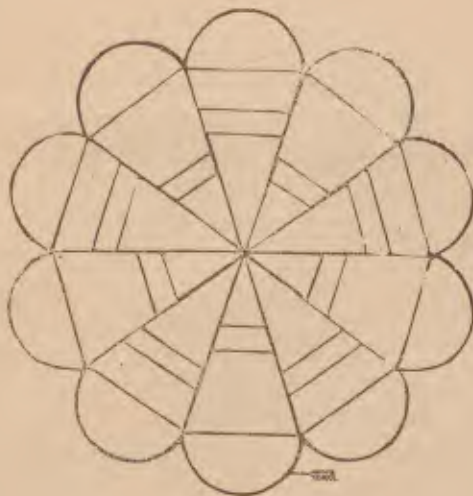
ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻՒ 29 ՀԱՆՆԼՈՒԿԻ

18955509001235369746799944815083
5200000000 անգամ կրնայ տեղափոխուիլ:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻՒ 30 ՀԱՆՆԼՈՒԿԻ

Ա գիրք

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻՒ 31 ՀԱՆՆԼՈՒԿԻ

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ 31

Մարդիկ քաղեցին
 Ինչ որ չէր բուսած .
 Ոյր վերայ բարձին՝
 Նա չէր ստեղծուած :
 Ուստի որ տարին ,
 Ճամբայ էր անկաց :
 Արդ այն երեքին
 Գտէք առեղծուած :

(Բ. ՀԱՅԿՈՒՆԻ)

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ 32

Գետնին տակն եմ չարունակ ,
 Բուսոց տնկոց բարունակ ,
 Են միշտ խնամով դալար ,
 Կանաչ և ակնապարար ,
 Թէ որ առջի վանկս ,
 Ջնջելու համարձակիս ,
 Իբրեւ յանդուգն մի ոք ,
 Յուցնեմ գրեզ անհոյ :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ 33

Թէ և ամենէն կ'առուիմ ,
 Բայց անթիւ գանձեր ունիմ ,
 Դիստառու թէ վերցունէս ,
 Ձիս արքայից տակ կը դնես ,
 Դիր մ'ալ ջնջես յայնժամ զիս ,
 Թշուսոսաց բերնէն կը լսես :

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ 34

Քաղաքաց մի մասն եմ ,
 Եթէ մի գիրս ջնջես ,

Կերակրաց մէջ նետուած եմ ,
 Որ զիս բերնով ճաշակես :

ՊԵՏՐՈՍ Ս. ՈՒՐՅԱԼԵԱՆ

— 33300000 —

Կը խնդրենք մեր այն ազնիւ Բաժա-
 նորդներէն , որ մինչեւ ցայժմ հանդի-
 սիս բաժնեգիրն չեն վճարած՝ բարեհա-
 ճին վճարել :

— 33300000 —

Ծ Ա Ղ Ի Կ Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց

Կը հրատարակուի տեսար առ տեսար 16 երեսէ
 բաղկացեալ 15 օրը միանգամ Տարեկան գինն է
 կանխիկ 30 դշ. արծ. մէճիս Պօլսոյ համար — Գա-
 ւառաց համար 40 դաշեկան 4 բուլբի Ռուսաս-
 տանի համար : — Մէն մի տեսարակն գինն է
 50 փարսոյ :

Բաժանորդագրութեան տեղերն են՝ Կ. Պօլիս
 Էսկի Ջապլիէ ճառատէսի , Թիւ 61 . Հանդիսիս
 խմբագրատունը . — Կամուրջի գլուխ՝ Զրավաճառ.
 Պօղոս և Յակոբ աղայից խանութները :
 Ագրիտնուպօլիս . — Արամ էֆ. Սըվաճեան ,
 Ատանա — Պետրոս էֆ. Ուրֆալեան ,
 Դասիլիէ . — Յառաջդիմասէր ընկերութիւն .
 Երզնկա . — Գրիգոր էֆ. Տէր Գաբրիէլեան ,
 Եօզկաթ . — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան ,
 Ջմիւռնիս . — Ուսումնասիրաց Ընկերութիւն ,
 Թիֆլիզ . — Մեծ. Խմբ. Աղբիւր Հանդիսի .
 Կարին . — Մեծ. Յակոբ էֆ. Համամճեան ,
 Մէրսին . — Գրիգոր էֆէնտի Արփիարեան ,
 Մանիսա . — Մամանճիւզ Ուսումնասիրաց Ընկ.
 Մարտուն . — Յ. Թ. էֆ. Գալաեան ,
 Նիկոմիդիոս . — Յակոբ էֆ. Տէր Աղաբեան ,
 Ռօտտթոյ . — Ռուբէն էֆ. Գօլանճեան ,
 Սամսոն . — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան ,
 Սերաստիս . — Միհրան էֆ. Թաշճեան ,
 Սիմֆէրօփ . — Արժ. Օգոէնտիս քհնյ. Կօպչակճեան
 Տրապիզոն . — Նշան էֆ. Գալայճեան ,
 Օրտու . — Մեծ. Յակոբոս էֆ. Արսլանեան :

ԱՐՏՈՆԱՏԻՐ Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐԻՉ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՉ ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Կ. ՊՈԼԻՍ, ԷՍԿԻ ՋԱՊԼԻԷ ԲԱՏԱՏԻՍԻ ՔԻՒ 61

ای رحمت رحمان وی سایه یزدان
 حاکم کرمکان حکیم نکته‌دان
 وجودک سبب آسایش جهان
 آمالک فیض کهان صلاح مهان
 ایامک تعویذ جان عالمیان
 جلوسک مبدأ رفعت عثمانیان
 پس بیکر یاشا تختکده همان کامران
 ای شاهلر شاهی سلطان صاحبقران

ՉՈՐԵՔՏԱՍԱՆՆԵՐՈՐԴ ՏՈՐԵԴԱՐՁ ԳԱՀԱԳԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՅԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԻԼ-ՅԱՄԻՏ ԽԱՆ ՂԱԶԻ

Է՛յ Բակմէրի Բակման, վեյ սայեի եկզսան,
Հաֆիմի խրեմֆեան, հաֆիմի կիսքեսան.

Վիճասքն սեպեպի աապիշի միկան,
Անալըն ժեյգի ֆիկան տարանի միկան.

Էյեանըն քալիզի ճանի ալեմեան,
Ճիւղուսին մէպսեի ռիմարի Օանանեան.

Փեւ պիւնըր եաշա քախրիկե հեման ֆեամրան,
Է՛յ շահըր Շահի Սալթանի սահիպգըրան:

Մ. ԱՐԻԿԵԱՆ

ԼՕՆԿՖԷԼԼՕ

Հէնրի Վէտտուըրթ Լօնկֆէլլօ ծնաւ ի Փորթլէնտ, Մէյն, յամին 1807: Նորա մայրական մեծ հայրը՝ Փիլէկ Վէտտուըրթ, սերած էր ճօն Լլաընէ և Փըրիսեւ Խիւլ-Լընսէ: Էթիյէն Լօնկֆէլլօ, բանաստեղծին հայրը էր օրէնսդէա, մեծարեւի, ուղիղ և մեծանձն: Նա տուաւ իւր մանկտեաց յարգանաց և հնազանդութեան սովորոյթքն, յաղթահարելով նոցա ինքնամոլութիւնն,

ստեղծ ընծայելով զպարտիս և միանգամայն պարտուց կատարումը նախագասեւ յառաջ քան զամենեւին: Լօնկֆէլլօ իւր ճօն երեւոյցութիւնն մօր կը պարտէր, նա (մայրը) կը սիրէր բանաստեղծութիւնը, երաժշտութիւնը և գեղատեսիլ բնութիւնը: Յաճախ կ'ընթեռնուր զՍ. Գիրս, ի մասնաւորի Սաղմոսներն: Կիւրակէ օրեր յետ միջաւոր նա իւր մանկտիկը կը համախմբէր շուրջ զիւրեւ ընտանեաց Ս. Մատենէն նոցա

կարգաւ ընթեռնուլ տալու աղնիւ նըպատակաւ : Նոյն օրը սովորական գըրեանք և առօրեայ զրադմունք բարձ և թող կը լինէին, երկիցս եկեղեցի կը յաճախէին և ոչ ոք կը թերանար յայտարարականութիւն, իրաց առնուլ հիւանդութեան պարագայն :

Մինչ երեքտասնամեայ, Լօնկֆէլլօ սկսաւ ոտանաւորներ ի հրապարակ հանել Կապէր sp Փօրթլէնի միջոցաւ : Խումբադիր հաւանցունելու դժուարութիւնը անծանօթ էր նմա, և համարեայ թէ երբէք իւր ձեռագիր յօդուածոց մերժիրը տեսնելու տաղտուկը չունեցաւ : Ուսումնական ընթացքն աւարտելէ զին ի Գոլէճի, իննետասնամեայ հասակի մէջ, անուանուեցաւ ուսուցիչ արդի լեզուաց և զրկուեցաւ Եւրոպա իւր պատրաստութիւնն աւարտել : Յամին 1826, Փարիզէ Պօրտօ անցաւ և անտի Մատրիտ, ուր հանգիպեցաւ Ուաշինկըրը Լալլիէի, և յետոյ Կրեմաս, ամենուրեք միևնոյն ջերմ եռանդեամբ, որովք իւր նամակներ կ'որդէին : Վերջին քերթուածոց մին որ առ առաւելն յիշուին տարիներ առաջ երկեալ է, — Անտի Յոյսք վերնագրով, մեզ կը ներկայէ իւր պատանեկան յոյգերու արձանգը :

Յաջորդ տարին Իտալիա անցաւ և ի Հռովմ ջերմով մեռնելէ մաղապօր պըրծաւ : ապա ուղեւորութիւն մը կատարեց ի Գերմանիա, և յետոյ յԱնկլիա վերանցնելով Փարիզ : Ամերիկա վերադառնալով արդի լեզուաց ուսուցչի անթուռն գրուեց ի Պօտուին Գոլէճ : Իւր գործը խղճամտօրէն կատարեց և աշակերտներէն բարեկամներ ստացաւ : Յայնժամ սկսաւ իւր ոտանաւորներու ձեռով օտար քերթուածներու սքանչելի թարգմանութիւններն ի լոյս ածել :

Յետ ամուսնութեան՝ ընդ դատեր իւր հօր բարեկամաց միոյն, մի նոր ուղեւորութիւն ևս կատարեց յԵւրոպա : Սոյն առթիւ զառաջինն ծանօթացաւ ընդ Քարլայի : Սթօքհոլմէ, որ ուսաւ Շուեսեթէն, անցաւ Քօթէնհակ յուսանիլ Իսլենդէն և Իսլանտէն և անտի զնաց յԱմսթէրտամ ուր ծանօթացաւ ընդ Հոլանտական գրականութեան : Անդ ամուսինն հիւանդացաւ և կնքեց իւր մահկանացուն :

Յետ սգոյ աւուրց Լօնկֆէլլօի գործերը բազմացան : Իւր այլ և այլ ուսմանց յարեց նաև գերմանական գրականութեան ծագման ուսումը, և դարձաւ հայրենիք ունելով լեցուն պաշար մտածութեանց և այլազան ծանօթութեանց : Կենաց Սալմսթը, Լօնկֆէլլօի բանաստեղծութեանց մին, որ արագ և մեծ ժողովրդականութիւն մը հայթայթեց երկողին՝ շարադրեց առաւօտ մը յամառան ի 1838, հրաւիրատու մը լուսանցից վերայ : Երեսասարդ ոմն յետ ընթեռնուց զնոյն Սալմսթը, հրաժարեցաւ անձնապանութեան գիմելու վատ նպատակէն : Սոյն թրթռուն քերթուած ամբողջովին բանաստեղծի մը սրտի խորերէն կը բլխէր, նոյն գովառանքն մարթ է շուայլել նաև, Հնձողք եւ ծաղկունք և *Օ՞ն ի վեր անդր երկին հակիրճ և ընտիր տաղից, որք սքանչելի թարգմանութեամբ մը Գալիացի ընթերցողաց ընտանեցած են :

Լօնկֆէլլօ իւր հասուն հասակի մէջ դարուն պատկանող բազմաթիւ գիտնոց և գրագիտաց հետ միացած էր, որպիսիք են, — Սըմմըր, Հօթըրն, Էկէսթիզ,

* Սոյն քերթուած վերջերս Աւետիս Էֆէնտի յամպոյնեան ընտիր թարգմանութեամբ մը հրատարակեց Բիւրականի միջոցաւ : յր. Թ.

ԼՕՆԿՖԵԼԼՕ

Շարլը, Տէկընս և Ֆէրտինանտ Ֆըրէյ-
լիկրաթի: Գրագիտութիւնն էր իւր
գլխաւոր մտազբաղումն և առօրեայ
խնդիրք նուազ կը հետաքրքրէին զնա,
ի բաց առեալ գերեվաճառութեան խըն-
դիրն: Հեշտ է ասել զնմանէ թէ գեր-
եաց առևտուրը ջնջել աշխատողներու

դատին մէջ մաքսաւեցաւ քնարն ի ձե-
ռին ունեւոր և յաճախ արձակեց իւր
գործիչն թափանցիկ և համոզիչ շեշ-
տեր:

Բանաստեղծը կրկնամուսնացաւ յա-
մին 1842: Իւր կեանքը կանցունէր ան-
դորր և անվրդով, արուեստավարժա-

կան պարտուց կցելով նորանոր երկերու շարադրումը և ընտանեկան վայելք։ Լօնկֆէլլօ ամեն տեսակ յաջողութիւն կը վայելէր յորժամ անակնկալս մի սուկալի պատահար խռովեց բանաստեղծին երջանկութիւնը։ Մի ամառնային օր Տիկին Լօնկֆէլլօ գրատան մէջ գրազած էր իւր կրկին դստերց հերոց տգեղատեսիլ խոսուպիկը կտրելով և զայնս փոքրիկ ծրարներու վերածելով կը ծեփէր կնքամամով, յանկարծ վառած լուցկի մը կ'անկանի բանաստեղծուհւոյն նրբին պատառեաց շրջազգեստին վերայ և կ'այրի։ Այն ատիժան բուռն երկիւղ մը պատճառեց, որ հէգ կինը վազայաջորդ առաւօտուն մեռաւ առանց միտք իսկ ծանր այրում մը ունենալու։ Լօնկֆէլլօ խոնարհաբար կընց իւր գլուխն և համբերաբար կրեց այս ամէնն։ Թէպէտ ողն օրինակ ծանր հարուած է մը զկնի երբէք կատարելապէս չվերապաքինեցաւ։

1847ին հրապարակ ելնող Էվանժէլիկն քերթուածն էր որ Լօնկֆէլլօի դիրքը վճռականապէս հաստատեց և ամրապնդեց յԱմերիկեան գրականութեան։ Պատմութեան յառակը վաւերական է։ Անկլիական զօրախմբերէ՝ Գալիսիոյի գաղթական հողագործաց փախուստէն անտի մատաղատի օրիորդն (Էվանժէլիկն) իւր խօսեցեալէն բաժանեալ, ընդ երկար որոնած էին զիրեար, ամէն ուրեք մերժման հանդիպելով և հուսկ ապա հանդիպած էին միմեանց ի հիւանդանոցին ուր դեռատի Աֆալիէնն մեռած էր։

Ոսկեզօծեալ առ ասպելախառն վէպը՝ միջնադարեան երկիւղածութեան սոյն աննման տիպարն, ի հրապարակ ելաւ 1851ին, և յետ երկից ամաց Հիւսիսային, քերթուածն, որ ամբողջովին լի է վայ-

րի բնաւորութեանց նկարագրութեամբ։

Տիկին Լօնկֆէլլօի մահուանէ վերջ Տանսէր թարգմանութիւնը գրաւած էր իւր առանձնական և ցաւագին ժամոց մեծագոյն մասը։

Լօնկֆէլլօ յանչափս սերտիւ յարած էր իւր ընտանեաց և բարեկամութեանց մէջ եւս կարի հաւատարիմ, մտերմական և միանգամայն գորովալից։ Հետագայն է նամականի մը մէկ փոքրիկ մասը զոր կը գրէր մի օր իւր բարեկամաց միոյն. — Ձեզ կը յղեմ ութնամեայ ... իս լուսադրութիւնը։ Չափազանց կը սիրեմ լուսանկարներն։ Դիտած էք երբէք զայն՝ զոր լուսանկարիչք բացառական փորձ կոչել սովոր են։ Անդ ամէն ինչ որ սպիտակ է կամ բաց գոյն ունի, իրականին մէջ կը թխանայ և ընդհակառակն ինչ որ բացառականին մէջ մթազոյն կ'երևի յետոյ կը ճերմկի յիրականին։

«Այս պարագայի մէջ անշուշտ կրնաք ըմբռնել իմ քեռարց միոյն նոյն գեղեցիկ դիտողութիւնն. — «Ներկայ աշխարհս, հանդերձելոյն բացառական փորձն է, ինչ որ մթին է աստ ի ներկայիս՝ հուսկ ապա պիտի պայծառանայ և պարզի յանդր գերեզմանեան աշխարհի»։

«Ի՞նչ կ'ընենք այսօր։ Աշխատութեանս սենեկին մէջ իմ դեռատի դըստերք կը թռչնալին շուրջս զուարթ գերդ խայտիկք։ Նոքա կը պատրաստուին իւրեանց պաճուճապատանայ միոյն ծննդեան սարեգործը հռչակել։ Ահաւն բերկրանք մը կզգամ ի տես սոյն մանկտեաց որք բոլորալիքս անխոնջ իւրեանց տեղերը կը փոփոխեն։ Կը մեռնիմ այժմ. գորովալի բառերն որք բխեցան ի սրբացեալ շրթանց Փրկչին, — «Թոյլ տուք մանկտոյդ գալ առ իս։»

Յետ այդու ո՛ր կարէ համարձակիլ խըստութեամբ խօսիլ մի մանկան հետ :

Սիրելի ծերունիք իւր բանաստեղծական և այլ և այլ աշխատութեանց ասպարիզին կը հետեւէր, միշտ ոգեւորեալ բարեգործական զգացմամբ :

Իւր ծննդեան 70րդ տարեդարձի առթիւ Պօքօնցի չորս ուսանողներ ընդունեց, որք թոյլատրութիւն խնդրած էին երթալ զնա տեսնելոյ համար : Բանաստեղծը ցոյց տուաւ նոցա հետաքրքրառիթ իրեղէններ և թոյլ տուաւ հիանալ ի վերայ տեսարանին որ կը պատկերանար իւր պատուհանաց առջև և նոցա յուշատետրի մէջ իւր անունը արձանագրեց : Նոյն օրը հիւանդացաւ (սաստիկ ցաւերէ բռնուեցաւ) և հանգըստօրէն մեռաւ յամին 1882 մարտ 24 :

Թարգմ. Գալ.

Ն. Կ. ԳԱՍԱՊԵԱՆ

ՄԱՏԱՄ Վ. ՄՕՆՕ

ՍԱՐԳ ԵՒ ՇԵՐԱՄ

Պանդաղաշարժ քեզի պէս
Տեսած չէի երբէք ես.
Կըսէր Սարդը շերամին
Այն աննըման զրհիւն՝
Այր թելերէն վաստակ շատ
Բնէ աշխարհք արարատ :

Տե՛ս, թէ կ'ըսէր ծառոց մէջ
Ի՞նչ շուտ առնեմ ելեւ էջ,
Որոհոց վըրայ փռեմ լայն՝
Իմ կըտաւներ պատուական.
Եւ թելերովս քիւրաւոր
Կազմեմ շէնքեր նորանոր :

Բսէ՛, խեղճըդ արարած
Ունի՞ս ասանկ բան մ'ըրած.
Գործդ է տարին մի անգամ
Փըսխե՛լ թելեր անպիտան :

— Սա քիչ է հարկ է մըտածել,
Պատասխանեց շերամը,
Թէ դու իրա՛ւ գործես շուտ
Բայց դիւրաբեկ թելերուդ,
Ըսէ՛, ո՞վ տայ մէկ ըստակ
Խեղճ Սարդ

Իրօ՛ք տարին մի անգամ,
Թելեր փըսխեմ անպիտան,
Բայց անոնցմով զանազան՝
Շինուին կըտաւք պատուական :

Գործեմ ա՛յո, ես սակաւ,
Գործեմ սակայն լաւէն լա՛ւ :

ԳՐԻԳՈՐ Կ. ՓԵՇՏԻՄԱՆԺԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԼԱՊՏԵՐԸ

(Շար. եւ վերջ)

Պատրաստութիւնները կ'ընեն և կը մեկնին :

Տղայք ուրախ են սայլակին մէջ, Կը ժպտին իրենց հօրը որ ուշադիր կը դիտէ զիրենք : Էլիզ եւս զուարթ է : Մինչև իսկ կառապանը, Հայր Մաթիւսէն իր տօնական հանդերձները դրած է :

Եւ սայլակը գլորելով կանցնի փոշիալից ճանապարհին վրայէն :

Տղայք կը պօռան իրենց հօրը. մնաս բարեաւ հայրիկ : Ինչո՞ն գլխու նշան մը կուտայ իրենց և կառքն անտառին մէջ անյայտ կը լինի իբրև թէ դաւարեաց մէջ կորսուած լինէր : Օգը գեղեցիկ է : Երկրից վրայ ամպ մ'իսկ չկայ : Օգը տաք և ծանր է :

Բիէռօն կը դիտէ երկնակամարը և կ'անցնի. երկինքը պսոթաւ, բայց ապահովապէս պիտի անձրեւէ : Որչափ տաք : Հաղիւ կարելի է շնչել :

Իրաւունք ունի : Յերեկը տաք և սպայ.

ծառ բայց երեկոյեան դէմ, փոթորկի պատարասութիւն կը նշմարուի :

Գորշագոյն ամպեր հեռուէն կը հասնին . և տակաւ առ տակաւ կը կուտակուին :

Հորիզոնին վրայ կայծակ մը կ'երևի : Ուրիշներ կը յաջորդեն նմա :

Ճամբան փռչին վեր կը բարձրանայ և անառախ մէջ թեթեւ հողմ մի կ'երերցընէ ծառերն :

Որոտման առաջին հարուածը կը լսուի : Ամէն ինչ գիշերուան նման կը մթագնի : Որոտումը կը մերձենայ և աւելի սաստիկ կը լինի :

Ահեղագոյն հողմ մի կը փչէ և կայծակը կը փայլի լոյսը սփռելով, սուրճեան նման սւայծառ . . . բայց վայրկեանական, սրովէտու գիշերը շատ շուտ կը յաջորդէ նմա :

Որոտման հարուածները իրարու կը յաջորդեն, և անձրեր հեղեղանման կը հոսի : Մրրիկը արմատախիլ կընէ ծառերը, կը քանդէ հեռագրի գծերն և զանոնք իրար միացնող երկաթեայ թելերն :

Խեղճ Բիէռօն իւր տօնի պիւզը հագած, մինչև ոսկրները թռչուած, լապտերը ձեռքը բռնած ճամբուն վրայ կը վազէ և կը կենայ իւր տնակին տօջեւ, մեծ կնձիի մը տակ, սպասելով կառավարին որ պիտի անցնի : Եւ ծառին յենած, աչերն ճամբուն վրայ յառած կ'սպասէ :

Յանկարծ կայծակն կը շլացնէ աչերն, որոտման հարուած մը կը խլացնէ զինք և գետին կը տապալէ : Շանթն երկաթեայ գծերուն վրայ կ'իյնայ և անոր կրտսերները ամէն կողմ կը ջրուէ :

Կիսամեռ և հողին վրայ պտուկած, Բիէռօն կը նշմարէ իւր տնակն բոցավառ վիճակի մէջ : Կրակն սկսած է :

Վերջապէս հաստատուած է : Արմուկին վրայ յենլով, ոտք կ'ենէ, հեծկտանք մը կարճակէ և կ'իյնայ . . . :

Ոչ ոք կայ իւր քովը . ո՛չ ոք կը լսէ զինքը : Ո՛չ ոք կուգէ իրեն օգնութեան գալ, միայնակ է :

Աչերն ամէն կողմ կը յառն և ճամբուն ուղղութենէն դուրս չեն ելներ բնա՛ւ :

Նորանոր ճիգեր կ'ընէ, կը ժողովէ իւր զօրութիւններն և կրկին վեր կ'ելնէ : Խեղքը գլուխը կը ժողովէ, տունը կ'այրի և երկաթէ գծերն խորատկուած են :

Ո՛հ, գգթալիւթ իւրն : Ի՛նչ պիտի լինի կառախումբն . . . գգթալիւ ճանապարհորդներն ամենքն ալ պիտի մեռնին :

Գերագոյն ճիգ մը կ'ընէ ոտք ելլելու համար : Փոթորիկը դադրած է : Հեռակայ վայրերուն մէջ կը լսուի միայն որոտումը և այն իսկ հաղուադէպ պարագայից մէջ :

Յանկարծ կը պայթի սուլիչին ձայնը, վայրաշարժն է որ կուգայ :

Աւատիկ կառախումբն : Կը մօտենայ : Շո՛ւտ . . . շո՛ւտ . . . :

Այն ատեն, Բիէռօն կը վազէ ձեռացը մէջ բռնած լապտերը զոր փոթորիկը մարած է, արագ շարժմամբ մը կը պատռէ իւր կարմիր պիւզը, կտորներէն մին կը դնէ կտորած ապակիներուն տեղ, վեր կը բարձրացնէ պատրոյգը աւելի լոյս յառաջ բերելու համար և կիսով չափ ոտք ելած, հագիւ ծնդացը վրայ կենալու աստիճան կարող, բազուկները վեր երկնցուցած, կարելի եղածին չափ բարձր կը հանէ կարմիր լապտերը :

Եւ տնակը դեռ կ'այրէր : Իր բոլոր ինչքը, հարստութիւնը կտառէր : Հըրեզէն բոցեր կը բարձրանային յերկինս,

և հողմը հո՛ս և հոն կը ցրուէր կայծա-
կանց ամպեր։

Բայց Բիէռօնի աչերը ճանապարհին
վրայ են. մտածում մը միայն ունի.
փրկել ուղեւորաց կեանքը և կատարել
իւր պարտաւորութիւնը։

Սիրտը կուրծքին մէջ բաբախեց. այլ
եւս չը տեսներ. աչերը կը մթաղենին և
կը դառնան...

Ճամբուն վրայ կը տեսնուէր հեռուէն
երկու հրեղէն աչերն մեքենային ուրք
կը մերձենան և կը մեծնան։ Շոգե-
կաւքն լիաշոգի կը յառաջանայ...

Ընդ հուսլ արկածավայրը պիտի հաս-
նի և կտոր կտոր ըլլայ։

Դժբաղդութիւն։

Բայց մեքենավարը չսխալի նշմարէ
պահապանին կարմիր լապտերը։

Կ'երևի թէ տեսած է նշանն։ Որով-
հետեւ կառախումբն կը յամրացնէ իւր
մեքենայն։

Այն ատեն Բիէռօն, բոլոր իւր զօ-
րութեամբը վերջին ճիգ մը կ'ընէ. լապ-
տերը դարձեալ կը բարձրացնէ և կը
չարժէ օդին մէջ...

Կառախումբն կը մօտենայ... աւելի
դանդաղ... լապտերը Բիէռօնի դողդո-
ջուն ձեռներէն վար կ'իյնայ և պահա-
պանը կը մարի...

Կառախումբը կը կենայ...

Ձեռոցպանք, ճանապարհորդք, մե-
քենավարն ահաբեկեալ կ'իջնեն վար
պատճառն իմանալու համար։

Պահապանին տնակը բոլորովին մոխ-
րոյ վերածուած է։

Ճամբան աւրուած է... գծերը խոր-
տակուած են ցիր ու ցան ամէն կողմ։

Ո՛ւր է պահապանը, կը հարցնէ կա-
ռախումբին պետը։

Եւ գետնին վրայ կը տեսնէ, քարե-
րուն և ցեխերուն մէջ... իւր քով կայ

կարմիր ցնցոտիով ծածկուած փրկարար
լապտերն։

Պետը կը հասկնայ ահաւոր արկածին
պատճառը։

Բարեբաղդաբար խեղճ Բիէռօնի հա-
մար կառախումբին մէջ բժիշկ մը կը
գտնուէր։ Շնորհիւ իւր խնամոց դիւ-
ցազն պահապանը կրցաւ ինքզինքը գտն-
ենել։ Բժիշկը կը հրամայէ առանձինն թո-
ղուլ բացօդեայ տեղ մը. կ'ապահովէ
թէ քիչ ատենէն լաւ կը լինի։

Բիէռօն աչերը կը բանայ, հիացմամբ
կը գիտէ բազմութիւնը որ յուզեալ իւր
չորս կողմը հաւաքուած է։ Յանկարծ
արտասուաց և սրտայոյզ ճիշերու աղ-
մուկ մը կը լսուի։

Սայլակը վերադարձած է։ Բիէռօնի
տղայք իրենց պոռոյտէն կը վերադառ-
նան, տեսնելով բոցավառ տնակը, չփո-
թած են։ Էլիկ կը վախնայ, Շառլ իւր
ժիւլ փոքրիկ եղբորը հետ կը գողլղայ
և կուզէ մեծ քրօջը չըջաղքեստին ծալ-
քերուն մէջ պահուածիւ։

Էլիկ իւր հայրը գետնին վրայ պառ-
կած տեսնելով կահարեկի։

— Ի՞նչ եղար, խեղճ հայր իմ։

— Կ'ապրիմ, զաւա'կս, ըսաւ Բիէռօն
և ոտք կ'եղնէ։

Իրարու գիրկ կը նետուին և կը համ-
բուրեն գիրար սիրալիր ուրախութենէն
արտասուելով։

Երբ Բիէռօն ինքզինքը գտաւ, նկա-
րագրեց փոթորիկը, իւր տանը հրդե-
հը, և իւր միջոցները կառախումբը վը-
տանգէն ազատելու համար։

Ճանապարհորդք շնորհակալ եղան
Բիէռօնի։ Կանայք կ'արտասուէին, սա
գաղափարն ունենալով թէ՛ առանց այդ-
քաջ մարդուն երկաթեայ գծին վրայ
այժմ մեռած պիտի գտնուէին խոր-
տակեալ կառախումբին բեկորներուն ներ-

Քեւ, կտոր կտոր եղած, երկաթին այնքան ահեղ ծանրութեան տակ ճըմլուած . . . :

Յանկարծ ձայն մը լսեցին :

— Թոյլ տուէ՛ք որ անցնիմ, պարոններ :

Նոյն գծին երկրաչափն էր, որ հեռագրաւ կանչուած, Փարիզէ եկած էր : Երբ Բիէսոնի առջեւ ելաւ, « քաջ բա-

կին մէջ առիթներ կան ամենամեծ դիւցազնութիւններ և ազնուազոյն քաջութիւններ կատարելու : Դուք հաստատեցիք զայս : Իր փոքրիկ պաշտօնը լաւ կատարելով, իւրաքանչիւր ո՛րք մեծամեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ :

« Դուք քաջ մարդ մ'էք, և կուզէ՛ք որ ըսեմ ձեզ, լիովին կատարեցիք այն պաշտօնն որ մեզ համար դիտեմ թէ

րեկամս, ըսաւ, միտիթարուեցէ՛ք : Բան մը չէ այս : Բուասիի մէջ ձեզ համար բնակարան մը պիտի վարձուի : Գիւղին բժիշկը պիտի այցելէ ձեզ և ձեր աղջիկները պիտի խնամեն զձեզ : Իմ վրայ վստահեցէ՛ք : Վարչական խորհրդոյն կիմայնեմ. նա զձեզ կը պաշտպանէ :

« Ձեր տնակին առջեւ, ինչպէս նաեւ մեքենավարին նեղ և անձուկ չըջանա-

ո՞րքան դժուարին է, և հետևաբար Բիէսոն, դուք դիւցազն մի կը լինիք նմանօրինակ պարագայի մը մէջ : »

Թարգմ.

Մ. Գ. ՄՈԶԵԱՆ

Յ Ո Ւ Շ Կ Ա Պ Ա Ր Ի Կ Փ

(Յար. եւ վերջ)

Անկրիական Ալէքսանտր նաւուն հաւատարմ, նորատի փոկ մը բռնեցին, ասի այնքան սէր ձգեց իւր տէրերուն վրայ, որ իբրեւ լողալու համար ծովը ձգէին զինքը, յոգնելուն պէս նաւ կը վերադառնար:

Փոկն հնազանդ. և խելացի է. զիւրաւ կրնայ ընտելանալ և ձկնորսաց օգտակար ըլլալ ծովուն մէջ, ինչպէս է չունն ցամաքի վրայ: Բայց մարդիկ լաւ եւս կը համարին զայն սպաննելով՝ մորթն ու ճարպն առնուլ:

Չանազան տեսակ փոկեր կան: Նոցա երկուքն, որ Աքանտինավիոյ յատուկ են, կը կոչուին վանական փոկ և Եպիսկոպոս փոկ: Ռօնարլէի (1554) հետաքրքրական մէկ գրութիւնն, որու միացած են աւելի արտառուց պատկերներ, ցոյց կուտայ մեզ թէ՛ նախնիք ո՛ր աստիճան կ'այլափոխեն ճշմարտութիւնն, մանաւանդ գծադրիչք և նրկարիչք ազատ ասպարէզ կուտային իրենց երեւակայութեան:

Ահա՛ մեր յիշած նկարագրութիւնն.

«Ծովային հրէշներու մէջ յիշենք նաեւ զայն, զոր մօտերս բռնեցին Նորվէկիոյ մէջ՝ երկար չարչարանքէ մը վերջը, և զոր բոլոր տեսնողներն վանական գոչեցին, վասն զի մարդու գէմք ունէր, բայց անշնորհ և գժուճ, գլուխն ալ լերկ ու ողորկ. ուսերուն վրայ վանականի գլխանոցի նման բան մը կար. բազկի տեղ երկու երկայն թևեր ունէր, մարմնոյն ծայրը լայն սրջով մը կը լըմընար: [Միջին մասն չտա աւելի լաւ էր և զինուորական տառապտօկի մը ձևն ունէր:]

«Ահաւասիկ, կը յաւելու Ռօնարլէ, քիչ հեռուն, աւելի հրաշալի հրէշ մը:

Ես անոր պատկերն տեսայ ալմանիացի բժշկի մը քով, զոր Ամսթէրսամէն զրկեր էին իրեն, գրեթէ միտնգամայն թէ՛ այս ծովային հրէշն իւր Եպիսկոպոսի հանդերձներովն 1531 ին տեսնուեր է: Բոլորից մէջ և նոյն երկրին թագաւորին ատրուելով նշանացի հասկըցուցեր է թէ՛ կը փափագէր ի ծով վերադառնալ, երբ զինքը ծովուն եզերքը տարին, անմիջապէս մէջը նետուեցաւ:» Կը յաւելու նաեւ թէ՛ զանց

Վանական փոկ, Ռօնարլէի պատկերին համեմատ:

կ'ընէ խել մը օգտագայներ, որք իրեն պատմութեամբ են, բայց անհաւանական կը համարի զանոնք:

Չենք գիտեր թէ՛ այս երկու հրէշներուն առաջինն ո՛ր տեսակին կը վերաբերի. թերեւ փոկ առիւծն ըլլայ, որոն տեսներն չտա աւելի հաստ են ու-

սին վրայ , քան թէ մարմնոյն միւս կողմերն .

Իսկ եպիսկոպոս փոկն մեր Քափիւսէն փոկն է անշուշտ , որ , չափահասութեան ատեն , գլխուն վրայ տեսակ մը շարժուն քսակ ունի , որով ուզած ատեն կրնայ աչերն ու ցուկը գոցել :

Այժմ դիւրին է մակարեւել թէ , քանի որ ճմարտութիւնն այսքան հեռու

Եպիսկոպոս փոկ , Ռօմսլէի պատկերին համեմատ :

էր ճանապարհորդաց պատկերներէն , նոքա կ'ընդունին թէ յուշկապարիկներ էին տեսած , մինչդեռ տեսածնին փոկ էր միայն :

Կան ուրիշ երկակենցաղներ , որք կրնան նմանօրինակ պատրանաց և առասպելներու տեղի տալ : Նոքա եւս երբեմն ցամաք կեղնեն , բայց գլխաւոր բնակարաններնին ծովն է :

Բանաստեղծք իսկ երգած են յուշ-

կապարիկներն : Անմահն կէօթէ Ֆառարի մէջ ի բէմ կը հանէ յուշկապարիկներ և հինաւորց նէրէիտներ :

Պէրսոնժէն , Փռանոացւոց ազգային մեծ երգիչն , Յուշկապարիկն երգած է իւր երգերէն միոյն մէջ :

Վերջապէս , հիւսիսային բանաստեղծք կը սիրեն պատմել ծովային տրանց և կանանց յաղթանակներն :

Թարգ. Գաղղ.

.*.

Որչափ որ յուշկապարիկներու վրայ խօսուածներն ու գրուածները երեւակայական կը համարուին , բայց հետեւեալ երկու նկարագրութիւնն , որ ահանատես անձերէ պատմուած են կ'արտատպենք մին Աւեսաբեր լրագրէն , զոր թարգմանուած է Սաքրէյ Ջրնըլ օրագրէն , իսկ երկրորդը Ռիսակ Բիւզանդեան անուն հանգէսին ութերորդ թիւէն որ կը տպագրուէր 1816 ին ի Վենետիկ , և որ աւելի հետաքրքրական է իւր ռամկական ոճով ու լեզուով :

« Հովը կը փչէր արեւելքէն և քշուած էինք ծովուն այն կողմը որ ունէր երեսուն գրկաչափ խորութիւն , և առաւօտեան ժամ 10ին ծովային հրէշ մը մարդակերպ տեսանք մեր նաւուն մօտ , անոր ձախակողման մօտ ուր կը գըտնուէր Մր. Լըմոն : Սա ձեռքն առաւ երկաթի ճանկ որպէս զի անով վեր քաշէր զայն , բայց նաւապետը Օլիվըր Մորին , արգիլեց վախճալով թէ գուցէ հրէշը քաշէր զնա ի ծով : Մր. Լըմոն զարկաւ զայն կռնակէն որպէս զի դարձունէր և կարող ըլլար աւելի լաւ գիտել զայն : Հրէշը երբ զարնուեցաւ , ցուցուց իւր երեսը և գոցած էր երկու ձեռուքները բռնունցի ձեռով , իբր թէ բարկութիւն ցուցնելով : Այնուհետեւ պտըտեցաւ նաւուն շուրջը , և երբ

Հասաւ նաւուն յետակողմը, բռնեց զեկը իւր երկու ձեռուըներով և մենք հարկադրեցանք ածապարել արգիլել զայն զի մի գուցէ վնասեր զեկը: Անկէ գնաց նաւուն աջակողմը տակաւին լուղալով մարդու նման: Երբ հասաւ նաւուն ճակատը, վայրիկ մի նայեցաւ նաւուն գլուխը գտնուող արձանին վրայ որ էր ի ձե գեղանի կնոջ: այնուհետեւ բարձրացաւ ջրին երեսէն վեր իբր թէ ուզելով բռնել արձանը: Բոլոր նաւորդքը կը դիտէին զասոնք ամէնը: Այնուհետեւ դարձեալ եկաւ նա նաւուն ճախակողմը ուր ցուցուեցաւ անոր Մորիւս կոչուած ձուկ մը լարով կախած: Բռնեց զայն լայց նորէն թող տուաւ: յետոյ բաւական ետ քաշուելով եկաւ դարձեալ նաւին յետակողմը ուր կրկին բռնեց զեկը: Զիչք այն վայրկենին նաւապետ Մորին իւր ձեռքը պատրաստ ունենալով երկաթի ճանկ ուզեց զարնել զայն անձամբ, լայց ճանկին ծայրը կասուած չուանը կապկպուած ըլլալով կարող չեղաւ ի գործ դնել ինչ որ խորհած էր և երկաթի ճանկը հազիւ հազ դպաւ հրէշին որ դարձաւ ցուցնելով երեսն ինչպէս առաջ: Յետոյ դարձեալ գնաց նաւուն առաջակողմը և իւր աչուըներն յառեց նաւուն արձանին վրայ: Նաւապետին երկրորդն ուզեց ճանկը որ զարնէր զայն, լայց վախցաւ թէ գուցէ հրէշն էր ոգի և Գոմիւս կոչուած անձին որ անձնապաւն եղած էր նաւուն մէջ նախընթաց տարին, և նետած էին զայն ծովը նոյն ճամբուն վրայ: Բաւ համարեցաւ խթել անոր կռնակը երկաթով: Հրէշն համարձակեցաւ բռնել պարան մը զոր բռնած էին երկու նաւաստիք, և որք քաշեցին զնա մասամբ իմն նաւուն քովէն վեր, բայց դարձեալ ինկաւ ջուրը, և այնուհետեւ

հեռացաւ իբր նետընկէց մի: Այնուհետեւ վերստին մօտեցաւ մեզ, լուղալով պտտեցաւ նաւուն շուրջը, և յետոյ աներևոյթ եղաւ: յայնմհետէ բնաւ տեսած չենք զայն: Այս հրէշն ունէր իբր ութ ոտք երկայնութիւն, մօրթն էր թխագոյն և առանց թեփոյ, բոլոր շարժմանքն էին նման մարդոյ շարժմանց, ունէր աչք համեմատ մեծութեամբ, փոքր բերան և տափակ քիթ, յոյժ սպիտակ ակռաներ և սեւ մազ կզակը ծածկուած էր թաւ մօրուքով, քիթին ներքէն ունէր տեսակ մը ընչացք, ակռնջներն էին մարդու ակռնջաց նման, ձեռաց մատներուն մէջտեղ ուներ թեւեւ ձկան թեւոյ նման, ուներ նաև ոտք բազուց ոտքերուն պէս: Միով բանիւ, էր ըստ մեծի մասին բարեձեւ մարդ:

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՅԱՌՇԿԱՊԱՐԻԿ ՄԸ ԻՆԿԻԼԹԷԼԱՅԻ
ԾՈՎԵՋԵՐՔԸ ԵՐԵՅԱՆԸ

« Ինկիլիզի կազէթաներուն կէօրէ՛, Յովհաննէս Եօնիքի անունով մէկը՝ շալուփայի մը մէջ՝ քանի մը տղնըմական մարդիքներու ու խաթուններու հետ էքսմուլթի ծովնգերքն էր: տեսաւ ինքն ալ, ուրիշներն ալ մարդու նման կենդանի մը, որ ալիքներուն վրայ շնորքով մը կը լողար: կերէնար ընտոր ճշմարիտ Յուշկապարիկ մը: Ծովը՝ հանգարտ ու խստակ ըլլալով, կրցան աղէկ մը սէյր ընել: Գլուխը՝ գազաթէն ինչվան կզակը՝ հաւկըթի ձեւով էր, դէմքը՝ տեսքով: գլխուն ետեւի կողմը՝ զարդարված էր մէկ կերպ մազով մը: առջևի կողմը՝ ծածկըված էր բարակուկ փետուրով մը, որուն գոյնը՝ քիչ մը մարմնոյ գոյն կը զարնէր: պէլքիմ ասոր համար հիները ըսին որ՝ Յուշկապարիկին մարմինը՝ մարդուս նման է: Աս կենդանին երկու թև

ունէր, որ կը վերջանային երկու ձեռք՝
 չորս չորս մատով, իրարու հետ՝ փա-
 փուկ մաշկով մը կըսլած։ Իր թեւերը կը
 բանեցնէր շատ դիւրու, ու իր չարժ-
 վածը՝ շնորհալի էր։ Կէս մէջքէն ետեւ՝
 մարմնոյն ձեւը քանի կերթար՝ կամաց
 կամաց կը բարկընար, ու կըլմրնար
 մէկ պոչով մը՝ լան ու փաթկուին թե-
 փեղով ծածկըլած։ Կռնակը, վիզը՝
 զարդարված էր թեթեւ փետուրկով
 մը։ Առ Յուշկապարկիս մեծութիւնը՝
 հինկ ոտք մը կար գլխէն ինչվան պոչին
 ծարը։ Կըսէ պատմողն որ՝ Զանացիւր
 կամացուէկ մը իրեն մօտենալ, բայց աս
 կենդանին երկու իրեք անգամ ծովը
 ընկղմեցաւ, ու ետքը ուժով մը ցաթ-
 կեց ծովուն մէջ աներևոյթ եղաւ։ »

ԴԻՏԱԿ ԲԻԻԶԱՆԳԵԱՆ

ՄԱՅՐԷ

— Լուսինն անցաւ սարերից
 Աւստր անաւ ի խոր բուն,
 Դու չազատուար գրեից
 Նազելի կին իմ սիրուն... :

Թո՛ղ գրիչը՝ հոգի ջան,
 Քեզ կ'սպասեմ անհամբեր...
 Ի՞նչ պիտի լինիս, պատմաբա՞ն
 Թէ մի ներհուն բանասէր... :

— Է՛, ի՞նչ կամիս՝ սիրելի,
 Թո՛ղ ննջէ մարդն ի խոր բուն...
 Ես պիտի՝ գրեմ որ լինի
 Իմ անունը իմաստուն... :

Տե՛ս... ննջումէ նա մուտ մուտ,
 Ննջում ինչպէս աղաւնեակ,
 Կուսան արհա սէրն անուտ
 Թեւր դրած գլխին քակ :

Ես գրում եմ դասագիրք՝
 Որ ուսանի իմ որդին
 Կրօն, լեզու եւ նախնի
 Դասնան նորա սիրելին :

Մօրը խօսքն է՝ Սուրբ Օրէնք
 Մանկան համար՝ սիրական,
 Նասի՛ր, միապիմ գրեմ
 Մեր ԱՐՄԻԿԻՆ, քերական... :

Վ. Գ. ՄԱՏՈՑԵԱՆ

ՀԱՄԱՐԿՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԻՄՈՒՍՈՒՆ ԲԵՆԵՐ

ԵՐԿԻՐ ՖՐԱՆՍՈՒՍ ԺՕՁԷՖԻ

ԵՒ

Ծ Ո Վ Ն Ո Ր - Զ Է Մ Պ Լ Ա Ի

ԳԼՈՒԽ Ը.

Ի Հիւսիսային ծայրն. — Միսկէնօրժ
 ստանաւանին. — Արիւս. — Ֆիլիկի
 հրումանին. — Վերադարձ ի նաւ. —
 Արջի որսորդութիւն :

(Շար. 19րդ թիւն)

Թիւուցւոյն մեկնումէն մի քիչ վերջ,
 կարավանը ճամբայ ելաւ :

« Այն պահուն կը շարժի ձիւնա-
 պատ կատարն, կըսէ Բաեկու, ձիւնն
 տեղի կուտայ Զանինովիչի ոտից, շանց
 և բալիւրին ներքեւ, ամէնքն ալ կ'սկը-
 սին գլորիլ սոսկալի անդունդի մը մէջ.
 կը լսեմ սրտայոյզ ձիւն մը և եւս ընդ
 քարչ կ'ածուիմ պարանէն :

« Նտես դառնալով, կ'զգամ թէ յի-
 մարաբար կը հետեւիմ ճանապարհոր-
 դաց ընկած խոռոչն : Եւ ահա կը գըտ-
 նուիմ յեզր անդունդին և կ'զգամ թէ
 պիտի կորնչիմ, երբ դիպուածաւ բալ-
 խիրն կանգ կառնու սառոյցի մը վրայ
 10 մէթր խորութեան մէջ : Եւ կը մնամ

որովայնի պառկած, աչերս յառած անեղր անդունդին վրայ :

« Վիճակս ահա եր : Խումրին մէջէն այն միակ անձն էի որ ընտանեցած էի մասամբ այսպիսի վտանգաց . բայց

դժբաղդարար , չէի կրնար շարժում մը ընել :

« Վերէն պօռացի Զանինովիչի որ պիտի ջանայի կտրել պարանն : Աղաչեց ինձ որ բան մը չընեմ , որովհետեւ այն

ատեն բալլսիրը անդունդին յատակը պիտի խնար և ապահովապէս Զանինովիչ զոհ պիտի երթար սոյն տխուր արկածին :

« Բազմաթիւ վայրկեաններ տեւեցին խմայս քննադատական փիճակն : Վերջապէս , յիշեցի թէ օր մը , Ալպեան լեւոնաց վրայ , քիչ մնացած է որ 240 մեթր բարձրութենէ մը վար խնայի և ուսկից զերծ մնացած էի : այդ յիշատակն տրուաւ ինձ մի քիչ արիւթթիւն :

« Օռէլ , որ ձեզքին միւս կողմն ետեւ կը մնար , առ ինձ վաղեց արագօրէն , ուղեց դիտել անյատակ անդունդն , որովայնի վրայ պառկելով սկսաւ զննել իւր առջեւ բացուող ձեզքն : Զանինովիչ , ձեանց մէջ , ըսաւ իւր շուրջ , անդունդն բոլորովին սեռաւ է , չունենին բալլսիրին պարաններէն կախուած էին միշտ անշարժ :

« Աղաչանացս զիջանելով ինձ նետեց իւր դանակն , որ կրցայ տօանց նեղութեան բռնել զայն :

« Այն ատեն կարեցի այն պարանն՝ որ կուրծքիս վրայէն անցած էր : փրկութեան այդ միակ միջոցն էր , զոր պէտք էր ի գործ դնել :

« Բալլսիրն վարէն փոքրիկ ցնցում մը զգաց և սակայն չ'ինկաւ :

« Վեր ելայ , կօշիկներս հանեցի , ձեզքին դիմացի կողմն ցատկեցի՝ որոյ լայնութիւնն էր 3 մեթր : Այդ շարժման մէջ , ժամանակ ունեցայ դիտելու Զանինովիչն ու չունենին : Պոռացի նաւաստանոյն որ պիտի երթայի մինչ'և Հօհէնլօհէ կղզին , օգնականներ և պարաններ բերելու՝ եթէ հոն չորս ժամ դէմ դնէր ցրտին : Վայրկեան մը վերջ Օռէլ և ես մեկնած էինք :

« Ո՛հ , ինչպէ՞ս կը վազէնք , ի՞նչպէ՞ս

առ ոտն կը կոխենք սառոյցներն . առանց մտածելու այն հազար և մի ձեղքերուն վրայ զորս կը ներկայացնէ մեզ սառոյցն : Առջերէն զատ ուրիշ մը տածում չունէինք , եւ սակայն առանց զէնքի մնացած ենք և դեռ մինչև Շրոէյթըրի հրուանդանը հասնելու համար 10 քիլոմէթր ճամբայ ունինք :

« Միակ մտածում մը կ'զբաղեցնէ ըզմեզ , փրկել Զանինովիչն , մեր նաւաստանաց ամենէն քաջ մարդն , փրկել մեր շուներն , փրկել այն սայլակն որ կը պարունակէ մեր պաշարաց ամենէն մեծ մասը և այն ցուցակն ուր նշանակուած են մեր հրաշալի գիւտերն :

« Աւելի շուտ հասնելու համար , հանդերձներս կը հանեմ . մուշտակ , կօշիկ , ձեռնոց և Շալ , ամէն ինչ վրայէս կը նետեմ և ահա գուլպաներս միայն դրած ոտիցս վրայ կը վազեմ 20 հարիւրերորդամեթր թանձրութեամբ ձեան մէջէն : Օռէլ չկրցաւ ինձ հասնիլ , ետեւս ձգեցի : Սառոյցներու լափերին թողնէ դուրս ելնելէս վերջ , տեսայ հորիզոնին վրայ Շրոէյթըր հրուանդանին ժայռուտ գագաթը որոյ պատկերը կերեւի մերթ երկնակամարին կապպտին հետ խառնուած , մերթ մշուշին մէջ :

« Գլուխս ծռած , ձեանց մէջէն կը վազեմ քայլերս հաշուելով . երբ մի քանի վայրկեան վերջ , աչերս վեր կը բարձրացնեմ , կը նշմարեմ փոքրիկ բլիճ մը սպիտակ հորիզոնին վրայ :

« Վերջապէս կը հասնիմ : Աւասիկ վերանն , հեռուէն կը նշմարեն զիս , ամէն ոք յուզման մէջ է , դէմս կ'եղնեն աղաղակներ բառնալով :

« Երկու բառով ամէն ինչ ըսի . աւասիկ ինքզինքնիս յանձնած էինք կատարեալ առանձնութեան ամէն բան լրքանելով , պաշար , անօթ , շուն , վը-

րան և հանդերձեղէն :

« Առաջնոյն չափ արագ արշաւանքէ մը վերջ հասած էի արկածավայրն : Հինգ ժամ բացակայ գտնուած էի : Ի՞նչ պատահած էր արդեօք :

« Միջին անդունդը աչացս առջեւ է : ձայն մը չեմ լսեր : գետնին վրայ պառկած՝ կը պօռամ : չան մը հաջիւնը կը պատասխանէ ինձ և ապա Զանինօփի-չին անորոշ ձայնը կը լսեմ, առանց վայրկեան մը կորսնցնելու : Հալէրը խոտջին մէջ կ'իջեցնենք :

« Մեր ընկերը գետ կենդանի վիճակի մէջ կը գտնէ , ԱՉ մէթր խորութեան մէջ : մարմնոյն վրայէն պարանը կը հանէ և Զանինօփիչին մարմնը կը կապէ : Մեր բոլոր ուժովը կը քաշենք : Խեղճ մարդը սառույցներուն երեսը կ'ելնէ , ոչ կրնայ խափել և ո՛չ խփել շարժիլ , քիչ մը Ռօմ կը խմցնենք :

« Պարանը նորէն վար կ'իջեցնէ և այս անգամ շունները կը կապէ : Զեմ գիտեր թէ ինչպէս այդ տարաբաղդ անասունները յաջողած էին ինքզինքնին ազատել անդնդոյն սառնամանիքներէն և և հրաշալի ճարտարութեամբ մը Հալ-լէրի ներկայացուցած պարանին կապուիլ : Որչափ համբերութեամբ զիմացած էին այդ ուղորմելի վիճակին : Զանինօփիչին իմացանք թէ՛ մինչև վերջ պառկած էին և չէին շարժած երբէք աւելի խորերը չգահավիժելու համար : այն ատեն փրկութեան յոյս չէր մնար բնաւ :

« Երբ շունները վեր հանեցինք , մնաց կառքն իւր զանազան պիտոյքներով : Ամենքն ալ զգուշական միջոցներով յաջողեցանք ազատել , Նշանակութիւն

շունեցող մի քանի ջնջին առարկայներ միայն ձգեցինք անդնդոյն մէջ :

Երեկոյեան ժամը տասն էր երբ այս վտանգաւոր աշխատութիւնը վերջացաւ : Նոյն գիշերը Շըրլօյթըր հրուանդանէն եկած մարդիկ վերադարձան իրենց տեղը և յաջորդ օրն ապրիլ Աիւն , երկրա-խոյզերն սկսան իրենց արշաւանաց :

Թուրքմ.

Մ. Գ. ՄՈԶԵԱՆ,

[Շարունակելի]

Ծ Ա Ղ Ի Կ Մ Ա Ն Կ Ա Ն Յ

Կը հրատարակուի տեար տու. տեար 16 երեսէ բաղկացեալ 15 օրը միանգամ Տարեկան գինն է կանխիկ 30 դշ. արծ. մէծիս Պոլսոյ համար — Գաւառաց համար 40 դաշեկանս 4 բուլբի Ռուսաստանի համար : — Մէն մի տեարակին գինն է 50 փարայ :

Ըստմանդագրութեան տեղերն են՝ Կ. Պօլիս Էսկի Զապթիէ ճառատէսի , թիւ 61 . Հանդիսիս խմբագրատունը . — Կամուրջի գլուխ Ջրավաճառ Պօղոս և Յակոբ աղայից խանութները : Ագրիանուպօլիս . — Արամ էֆ. Աբվաճեան . Ատանա . — Պետրոս էֆ. Ուրֆալեան . Դաշիլէ . — Յառաջիմասէր ընկերութիւն . Երզնկա . — Գրիգոր էֆ. Տէր Գաբրիէլեան . Կողկաթ . — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան . Զմիւռնիս . — Ուսումնասիրաց Ընկերութիւն : Թիֆլիզ . — Մեծ. Խմբ. Աղբիւր Հանդիսի . Կարին . — Մեծ. Յակոբ էֆ. Համամճեան . Մերսին . — Գրիգոր էֆէնտի Աբիհարեան . Մանիսա . — Մանաճիւղ Ուսումնասիրաց Ընկ. Մարտան . — Յ. Թ. էֆ. Գայսեան . Նիկոմիդիոս . — Յակոբ էֆ. Տէր Ազարեան . Ռոտտթոյ . — Ուսումն էֆ. Գօլանճեան . Սամսոն . — Միհրան էֆ. Քիւրքճեան . Սեբաստիա . — Միհրան էֆ. Թալճեան . Սիմֆերօքս . — Արծ. Օգոստինոս քհնյ. Կօպչակճէն Տրապիզոն . — Նշան էֆ. Գալայճեան . Օրտու . — Մեծ. Յակոբ էֆ. Արալանեան :

ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳԻԹ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱՐԻԹ ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Կ. Պօլիս , Էսկի Զապթիլ : ճառատէսի թիւ 61